

08
επαναληπτικά
θέματα

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΠΙΛΟΓΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

Θέμα Α1

- **Εθνικά κινήματα** θεωρούμε τις κινήσεις μεταξύ ανθρώπινων κοινοτήτων με κοινή γλώσσα ή και θρήσκευμα, με διακριτές παραδόσεις και ιστορία με αντίληψη κοινής ταυτότητας μεταξύ των μελών τους, οι οποίες κοινότητες επιδίωκαν την ανεξαρτησία τους **από την εξουσία άλλης διακριτής ενότητας**.
- **«Χάτι Χαμψούν»** : Αυτοκρατορικό διάταγμα που εκδόθηκε από το Σουλτάνο στις 18 Φεβρουαρίου 1856 και με το οποίο υπόσχεται πλήρη ισότητα των υπηκόων του ανεξάρτητου θρησκευόμενου ή καταγωγής. Με το διάταγμα αυτό εγκαινιάστηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία η περίοδος του Τανζιμάτ (μεταρρυθμίσεων).
- **Ψυχρός πόλεμος**: Μετά το 1945 το νέο διεθνές σύστημα ονομάστηκε διπολικό, επειδή κυριαρχούνταν από 2 αντίπαλα κέντρα ισχύος. Αναφέρονταν παράλληλα και στην ιδεολογική αντιπαράθεση του ανατολικού και δυτικού κόσμου σχετικά με την αποτελεσματικότερη οργάνωση της κοινωνίας. Ο ανταγωνισμός των 2 μεγάλων συνασπισμών υπήρξε έντονος σε όλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής εποχής. Επειδή όμως δεν εξελίχθηκε ποτέ σε γενικευμένη ένοπλη σύγκρουση μεταξύ τους, ο ανταγωνισμός αυτός έγινε γνωστός ως **Ψυχρός πόλεμος**.
- **Ψευδοκράτος** : Το 1983 ο κατοχικός ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς, με την αρωγή της Άγκυρας ανακήρυξε παράνομα την «ανεξαρτησία» της Κατεχόμενης Κύπρου. Το ψευδοκράτος δεν έχει αναγνωριστεί από κανένα μέλος της διεθνούς κοινότητας πλην της Τουρκίας.

Θέμα Α2

α.	Λ	στ.	Λ
β.	Λ	ζ.	Λ
γ.	Σ	η.	Λ
δ.	Λ		
ε.	Λ		

Θέμα Α3

Σελ. 132: «Γενικότερα , ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος προκάλεσε τεράστιες ανθρώπινες και υλικές απώλειες σε κλίμακα παγκόσμια – κυρίως όμως στην Ευρώπη. Σε 36.000.000 ανέρχονται οι νεκροί στη γηραιά ήπειρο – πολλοί από τους οποίους προέρχονταν , για πρώτη φορά , από τους αμάχους. Πόλεις και οικισμοί, λιμάνια, επικοινωνιακοί κόμβοι και πλουτοπαραγωγικές πηγές καταστράφηκαν. Η σκληρή δοκιμασία και αυτών των νικητών μετέβαλε τη διεθνή οικονομική ισορροπία προς όφελος των χωρών που βρίσκονταν μακριά από το πεδίο των επιχειρήσεων - κατ' εξοχήν των ΗΠΑ. Και οι λαοί της Άπω Ανατολής όμως πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος και υλικών καταστροφών : 6 έως 8 εκ. Κινέζοι και 2 έως 3 εκ. Ιάπωνες συγκαταλέγονται μεταξύ των νεκρών. Ανεξίτηλη στη συλλογική μνήμη της ανθρωπότητας έμεινε η εικόνα της καταστροφής στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι μετά τη ρίψη της ατομικής βόμβας».

Θέμα Α4

Σελ. 129 : « Η πρόκληση και η διεξαγωγή του β΄ Παγκοσμίου πολέμου υπήρξε πρόξενος ακραίων εκδηλώσεων βίας. Μετά τη λήξη των εχθροπραξιών μεικτή διεθνής επιτροπή υπό την αιγίδα του ΟΗΕ επιφορτίστηκε με τον εντοπισμό και την υποδειγματική τιμωρία των ενόχων. Ειδικότερα κλήθηκαν να λογοδοτήσουν οι υπεύθυνοι: 1^ο για την προπαρασκευή και την πρόκληση πολέμου, 2^ο για τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου κατά παράβαση των κανόνων που οφείλουν να διέπουν τη συμπεριφορά των εμπόλεμων, 3^ο για τη διάπραξη εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Η ευθύνη για τις παραβάσεις αυτές βάρυνε κυρίως τη γερμανική πλευρά. Στο πλαίσιο αυτό εντάχθηκε η διεξαγωγή της δίκης της Νυρεμβέργης, μεταξύ Ιανουαρίου και Οκτωβρίου 1946, και της καταδίκης σε θάνατο των ηγετικών στελεχών, πολιτικών και στρατιωτικών, της χιτλερικής Γερμανίας. Παράλληλα , όργανα διεθνή , αλλά και εθνικά, επέβαλαν κυρώσεις σε βάρος εκατοντάδων υπευθύνων για καταστροφές και βιαιότητες που είχαν διαπραχθεί στη διάρκεια του πολέμου».

ΟΜΑΔΑ Β΄

Θέμα Β1

Με βάση [...] να συσχετίσετε τους αρχικούς στόχους του Νεοτουρκικού Κινήματος με την επίδραση που τελικά αυτό άσκησε στους χριστιανικούς πληθυσμούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι Οθωμανοί Τούρκοι ανέπτυξαν εθνικό κίνημα. Το Κίνημα των Νεοτούρκων, με μεγάλη καθυστέρηση και με στόχο να προληφθεί ο περαιτέρω ακρωτηριασμός της αυτοκρατορίας. Το τουρκικό εθνικό κίνημα εκδηλώθηκε ως αντίδραση στις επεμβάσεις των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων και στην προσπάθεια των λαών της περιοχής να τερματίσουν την τουρκική κυριαρχία στην Ευρώπη, καθώς και ως ρήξη με το καθεστώς του σουλτάνου, που είχε αποδειχτεί ανίκανο να αντιδράσει αποτελεσματικά εναντίον των εχθρών της αυτοκρατορίας. (σχολ. Βιβλίο σελ.66- 67)

Το Νεοτουρκικό Κίνημα του 1908, αρχικά έδωσε υποσχέσεις στους λαούς της αυτοκρατορίας για ισονομία, ισοπολιτεία, ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα και γέννησε ελπίδες για κάποιο φιλελεύθερο σχεδιασμό στις χριστιανικές επαρχίες. Στην πραγματικότητα, όμως αώτερος στόχος ήταν ο εκτουρκισμός της αυτοκρατορίας. Οι Νεότουρκοι αποτέλεσαν απειλή και ταπείνωση μαζί για την Ελλάδα. Θεωρήθηκαν απειλή γιατί με την εμφάνισή τους, θα έθεταν τέρμα στις ευνοϊκές υπέρ των Ελλήνων επεμβάσεις των Δυνάμεων για τον περιορισμό της Αυτοκρατορίας. Το κίνημα, επίσης, είχε άμεση επίδραση και στην εσωτερική οργάνωση της Ελλάδας κι ιδιαίτερα στα σώματα των ελλήνων αξιωματικών. Μεταξύ Οκτωβρίου 1908 και Ιανουαρίου 1909 η ομάδα του Στρατιωτικού Συνδέσμου (δέκα ανθυπολοχαγοί) δεν είχε καταφέρει να μυήσει πάνω από δεκαπέντε μέλη. Όταν, όμως, ο Σεφκέτ πασάς έκανε ένα σαρκαστικό σχόλιο, λέγοντας ότι θα περάσει από την Αθήνα για να πει τον καφέ του στην Ακρόπολη, τότε – αντιλαμβανόμενοι οι Έλληνες τον άμεσο κίνδυνο από το κίνημα των Νεοτούρκων- μέσα σε διάστημα λίγων εβδομάδων στο Στρατιωτικό Σύνδεσμο προσχώρησαν ακόμα ογδόντα αξιωματικοί.

Ο στόχος του Νεοτουρκικού Κινήματος εκδηλώθηκε κυρίως κατά τους Βαλκανικούς πολέμους (1912- 1913) και κατά το Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1914-1918) και πήρε τη μορφή της εθνοκαθαρσης της αυτοκρατορίας με την εκδίωξη των χριστιανών της χώρας. (σχολ. Βιβλίο, σελ. 67)

Θέμα Β2

Η ανάπτυξη ενός ισχυρού κινήματος Εθνικής Αντίστασης στην κατεχόμενη Ελλάδα υπήρξε αποτέλεσμα της άρνησης του ελληνικού λαού να συμβιβαστεί με το καθεστώς της τριπλής εχθρικής κατοχής-Γερμανών, Ιταλών και Βουλγάρων-σε βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών του. Τις αρχικές μειωμένες πράξεις αντίστασης κατά του κατακτητή διαδέχτηκαν η σύσταση και η δράση ισχυρών μαζικών οργανώσεων, όπως ήταν το Ε.Α.Μ., ο Ε.Δ.Ε.Σ. και η Ε.Κ.Κ.Α. Αριθμητικά ασθενέστερες υπήρξαν οι οργανώσεις των πόλεων, «άορατες στρατιές», οι οποίες είχαν κυρίως επωμιστεί την ευθύνη για τη διενέργεια δολιοφθοριών και κατασκοπείας.

Σύμφωνα με τα δεδομένα της πηγής, ύψιστος στόχος των Ελλήνων ήταν η εθνική απελευθέρωσή τους από τους κατακτητές, κι αυτή ήταν ταυτόχρονα και η βασική αιτία μαζικής αντίδρασης-αντίστασης. Η καθολική σχεδόν συμμετοχή των Ελλήνων στις αντιστασιακές οργανώσεις είχε καταστήσει σαφές ότι μετά την απελευθέρωση, θα οργανωνόταν εξ αρχής ένα δημοκρατικό κράτος με χαρακτήρα σοσιαλιστικό, όπως ακριβώς ήταν δομημένη και η Εθνική Αντίσταση στα κατοχικά χρόνια. Όραμα, λοιπόν, των αντιστασιακών ήταν η εδραίωση ενός υγιούς δημοκρατικού-σοσιαλιστικού καθεστώτος στην Ελλάδα. Είναι γνωστό, βέβαια, το πάθος του Έλληνα για την πολιτική ελευθερία καθώς και η αγάπη του για τον φιλελευθερισμό.

Όπως υποστηρίζει ο συγγραφέας, αυτό το πάθος ήταν ένας από τους βασικούς «ψυχολογικούς λόγους» που έδωσαν μαζικό χαρακτήρα στην Εθνική Αντίσταση. Ένας δεύτερος ήταν η εσωτερική ανάγκη του Έλληνα-πατριώτη να αποτινάξει από πάνω του οτιδήποτε του επιβάλλεται. Πλημμυρισμένοι από την ανάγκη αυτή, οι Έλληνες, κάθε κοινωνικής ή πολιτικής θέσης, θεώρησαν φυσική την ένταξή τους στο αντιστασιακό κίνημα. Γνώριζαν, άλλωστε, ότι η πολιτική ελευθερία θα τους επέτρεπε και προσωπική ανέλιξη: δεν ανέχονταν την ανέχεια και την πείνα, την «ξενική» εκμετάλλευση των ελληνικών φυσικών και οικονομικών πόρων, τη

μαύρη αγορά και όλα τα συναφή φασιστικά μέτρα των κατοχικών δυνάμεων. Επομένως, η εθνική απελευθέρωση θα τους εξασφάλιζε και μια προσωπική ελευθερία, θα εδραίωνε την ειρήνη στη χώρα και οι Έλληνες θα απολάμβαναν όλα τα ωφέλη μιας υγιούς πολιτικής και οικονομικής ζωής.

Ο μαζικός χαρακτήρας που έλαβε η Εθνική Αντίσταση στην Ελλάδα εξηγείται και από το πολιτικό κενό -επιβολή δικτατορίας- που επικράτησε στη χώρα πριν από τον πόλεμο: κανένα πολιτικό σχήμα της προκατοχικής περιόδου δεν ήταν δυνατόν να οργανώσει παρόμοιο κίνημα με τόση ανταπόκριση. Οι έννοιες «δημοκρατία», «φιλελευθερισμός», «πολιτική ελευθερία» είχαν καταπατηθεί από τη δικτατορία του Μεταξά. Οι Έλληνες ήξεραν ότι μόνοι τους έπρεπε να αντιδράσουν και να οργανωθούν χωρίς καμία πολιτική επιρροή από το παρελθόν, η πρακτική της οποίας είχε παταγωδώς αποτύχει. Το γεγονός, επομένως, ότι μόνοι τους χάραζαν την πορεία της Αντίστασης του έθνους, τους έδινε μεγαλύτερη ώθηση και ισχυρότερη αυτοπεποίθηση ότι θα επικρατήσουν και θα βγάλουν την Ελλάδα από το πολιτικό, οικονομικό, πολιτιστικό και εθνικό τέλμα που είχε επιβάλλει το καθεστώς της τριπλής κατοχής.

Πουθενά στην Ευρώπη η αντιστασιακή κίνηση δεν υπήρξε, αναλογικά με τον πληθυσμό της χώρας, τόσο καθολική και ο αριθμός των συνεργατών του κατακτητή τόσο περιορισμένος! Μόνοι οι Έλληνες, εξάλλου, μεταξύ των κατακτημένων λαών κατόρθωσαν, αντιδρώντας μαζικά, να μην συμμετάσχουν στην εκστρατεία κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Το τίμημα, όμως, της αντίστασης αυτής υπήρξε βαρύ: εκτελέσεις, βασανισμοί, φυλακίσεις έπληξαν χιλιάδες αγωνιστές.